

Formandsberetning

Djursland Landboforenings generalforsamling

5. marts 2024

Indledning

Tak for ordet og tak for det gode fremmøde igen i år.

Og dermed endnu engang velkommen til landboforeningens generalforsamling.

De sidste par år har jeg indledt min beretning med at se lidt ud over vores hjemlige andedam, med særligt fokus på krigen i Ukraine og dens betydning på den længere bane og hvor vigtigt det er, at vi sikrer vores demokrati, som vi kender det så godt.

Desværre er der ikke blevet fred på den front. Og endnu mere ulykkeligt er det, at der er udbrudt krig flere steder siden da.

Det er mit håb, at den uro snart vil blive mindsket. Vi landmænd er dybt afhængige af fredelig sameksistens, og af at køb og salg af varer på de internationale handelsplatforme ikke forstyrres af uro og spekulation.

De seneste par år har vist voldsomme udsving på råvaremarkederne. Udsving, som har været vanskelige at forudse, og som har givet os store udfordringer både med hensyn til optimale tidspunkter for køb, men også for salg.

Ikke alene mærker landbruget den uro, der er på det internationale område. Vi mærker i lige så høj grad en uro omkring os på nationalt plan, når vi ser på de debatter, der er omkring landbruget og den forventede indsats, vi skal bidrage med på klima- og miljøområdet.

Det er forbundet med store udfordringer, men forhåbentlig også med muligheder, at begå sig som fødevareproducent i Danmark.

Den aktuelle landbrugsøkonomi

Lad os starte med den aktuelle økonomi for os landmænd.

2023 blev på mange måder et særdeles vanskeligt afgrødeår, hvor tørke og efterfølgende regn i den grad påvirkede vores markbrug.

Også 2018 var et alvorligt tørkeår, med særdeles høje temperaturer i det meste af afgrødeåret. 2023 blev med sin tørke lige så alvorlig, men i forhold til 2018 har vi også måttet døje med betragtelige stigende omkostninger - særligt prisen på gødning, der blev mere end fordoblet.

De stigende priser skyldtes en galoperende inflation og et uroligt råvaremarked. Da vi samtidig fik et markant fald i både udbytter og afregningspriser, vil de fleste af os ikke opnå et fornuftigt dækningsbidrag på markbruget i 2023.

Regnen kom i juli måned, og det sikrede mælkeproducenterne en god avl i majs og flere slæt græs, hvilket kunne fastholde gode beholdninger af grovfoder af høj kvalitet.

Også mælkeproducenterne oplevede et fald i mælkeprisen. Et prisfald, der dog på det seneste har stabiliseret sig. Særligt den økologiske mælkeproduktion er hårdt ramt økonomisk. Det skyldes, at efterspørgslen på de økologiske varer er faldet. Formentligt med baggrund i den høje inflation.

Noteringen på smågrise har i hele 2023 været høj, hvilket skyldes stor efterspørgsel på smågrise fra Tyskland og Polen. Økonomien i produktion af smågrise har derfor i 2023 været attraktiv, og selvom noteringen på det seneste er faldet lidt, er der fortsat god økonomi i produktion af smågrise.

Produktion af slagtesvin er økonomisk mere på det jævne. De økonomiske resultater for slagtesvineproducenter vil være meget afhængige af, hvordan høstudbyttet var hos de enkelte producenter.

Jeg tænker, at vi vil se nogle rimelige økonomiske resultater for slagtesvineproduktionen for 2023.

Udover de store udsving på råvarepriser og høstresultater, så har de fleste af os oplevet væsentligt stigende renteudgifter. Vi må håbe, at prognoserne for snarligt rentefald holder stik. Med de nuværende renter er det svært at opnå rentabilitet i landbruget.

Vi har brug for et økonomisk mere roligt år i 2024.

Landboforeningen i god gænge

Landboforeningens medlemsgrundlag ligger på et stabilt niveau med omkring 500 aktive medlemmer og 200 passive medlemmer. Djursland Landboforening er fortsat en mellemstor landboforening.

I løbet af januar og starten af februar i år har udvalgene afholdt deres respektive beretningsmøder. Over 6 mødeaftener har det samlede deltagerantal været højt. Derudover har der været afholdt en række faglige møder, hvor deltagelsen også har været særdeles god.

Medlemmerne af landboforeningen er rigtig gode til at mødes for at udveksle faglig viden og interesse for landbrugets forhold. En landboforening har sin berettigelse, hvis medlemmerne vil gøre brug af deres landboforening.

I aften fremlægger bestyrelsen forslag til vedtægtsændringer. Disse ændringer fremlægges på baggrund af et ønske om at styrke arbejdet i landboforeningens udvalg Åbent Landbrug – Djursland. Det er bestyrelsens ønske, at medlemmer, der vælges og udpeges til dette vigtige arbejde, også er personer, der har mulighed for at afsætte den nødvendige tid.

I forbindelse med vedtægtsændringerne ønsker bestyrelsen ved samme lejlighed at få justeret nogle få utidssvarende formuleringer i vedtægterne. Landbrug & Fødevarer Østjylland blev nedlagt for nogle år siden. I stedet valgte foreningerne bag Velas at indgå i et politisk samarbejde under navnet Politisk Forum.

Djursland Landboforening er repræsenteret i dette samarbejde. Et samarbejde, der strækker sig fra Fyn, Lillebælt, Horsens Fjord, Århus Bugt, rundt om Djursland og til og med Randers Fjord. Det er et stort område og Djursland Landboforening deltager med særlig interesse og fokus på Århus Bugt, det kystnære omkring Djursland, Randers Fjord og oplandet hertil.

Landboforeningen har et respektfuldt og godt samarbejde med ejerforeningerne bag Velas på dette område.

Under punkt 6 i dagsordenen vil forslag til vedtægtsændringer blive nærmere gennemgået.

I 2022 udarbejdede landboforeningen en indsatsplan for blandt andet at styrke relationer internt i huset i Følle, men også for at styrke relationer til og samarbejdet med landboforeningens medlemmer og øvrige samarbejdspartnere. Denne indsatsplan indeholdt også en plan for styrkelse af relationer til landbougdom og unge i landbruget, som på sigt gerne skulle blive aktive landmænd med tilknytning til landboforeningen.

Bestyrelsen har fastholdt arbejdet med denne indsatsplan i arbejdsåret 2023, og den fastholdes forventeligt også fortsat for arbejdsåret 2024.

Landbrugets klimatilpasning og næringsstofbelastning

Indledningsvis nævnte jeg den uro, der er i det internationale miljø. Vi landmænd oplever også, på tilsvarende vis, uro omkring den indsats, som landbruget skal bidrage med i forhold til klimaet og landbrugets næringsstofbalance.

Der er mange selvudnævnte eksperter på området, som gennem pressen har en veludviklet evne til at skabe forvirring. Det, der betyder noget for landbruget, er, at de indsatser, som landbruget skal gennemføre, også har en reel virkning på klima og miljø.

Lad mig løfte nogle af disse problemstillinger.

Lavbundsjorde:

Noget af det, der batter mest på reduktion af landbrugets udledning af CO₂, er udtagning af lavbundsjorde. Lavbundsjorde ”brænder af” med tiden, når vi dyrker dem og det giver udledning af CO₂.

Den beregnede reduktion af landbrugets samlede udledning af CO₂ er 30%, hvis al lavbundsjord i Danmark udtages. En sidegevinst er også en reduktion i udledning af næringsstoffer, når lavbundsjorde tages ud af produktion.

På Djursland har vi flere områder, der kan være egnede til at udgå af landbrugsproduktionen, uden at det forringer landbrugsøkonomien. Flere landmænd på Djursland har allerede vist interesse for at bidrage til denne proces.

Tilskudsordningerne er fornuftige med engangserstatninger på op mod kr. 82.500 pr. ha, hvis tørvejord i omdrift tages ud. Der bliver også mulighed for større erstatninger på arealer med højere jordpriser gennem en ny værditabsmodel.

Jeg vil gerne opfordre til, at de landmænd, der har sådanne jordtyper, hvor dyrkningsværdien og ikke mindst dyrkningssikkerheden er usikker, seriøst overvejer denne mulighed. Her skal I endelig tage fat i vores Udtagningskonsulenter, som kan hjælpe jer videre.

Næringsstoffernes mineralisering i jorden:

Et andet vigtigt område for reduktion af CO₂ er styring af landbrugets udledning af næringsstoffer, både med hensyn til processerne i jorden, men i lige så høj grad med hensyn til håndtering af husdyrgødning før det udspredes på landbrugsjorden. Beregninger viser, at udledningen herfra udgør omkring 20%.

Det er altså både under og over jorden, at vi landmænd kan gøre en indsats for at reducere vores CO₂-belastning.

Et virkemiddel, der også kan bidrage til at sænke CO2-belastningen fra landbruget, er at lade husdyrgødningen gå gennem et biogasanlæg.

Et biogasanlæg spiller derfor en helt afgørende rolle i den grønne omstilling af landbruget på Djursland. Den omstilling, vi som erhverv står overfor, bliver i forvejen hård og får konsekvenser for mange bedrifter. Alle tekniske løsninger, der kan bidrage til at reducere udledningen fra landbruget, må derfor i spil.

Et biogasanlæg vil kunne medføre en samlet årlig reduktion af drivhusgasser på hele 136.000 tons og dermed bidrage betydeligt til den lokale klimaindsats på Djursland. Landbruget har derfor et meget stort behov for at lykkes med at sænke CO2-udledningen gennem et biogasanlæg.

Syddjurs Kommune har for længe siden indgået en klimapartnerskabsaftale med landbruget, og stillede landbruget i udsigt at arbejde for et biogasanlæg som en del af den grønne omstilling.

Det er derfor beklageligt, at Syddjurs Kommune ikke havde nok politisk muskelkraft til at indfri den klimapartnerskabsaftale, som kommunen selv har ønsket at etablere med landbruget.

Alene det forhold, at Syddjurs Kommune nedstemmer de mulige placeringer af et biogasanlæg, som de selv har peget på, og selv har sendt i offentlig høring, er helt uforståeligt og meget lidt kønt. Syddjurs Kommune har efter min mening i denne sag spildt en masse gode menneskers tid og ressourcer.

Kommunen har dermed også valgt at prioritere turisme frem for landbruget i denne sag. Et valg der øger klimabelastningen frem for at sænke den. Hvorfor dog ikke omfavne den grønne omstilling, som kan sænke forbruget af de fossile brændsler? Jeg forstår det ikke!

Et politisk flertal i Syddjurs Kommune argumenter med, at kommunens turismeplan "Hjertet af Djursland" ikke kan kombineres med et stort biogasanlæg. Det må vi jo tage til efterretning. Dog savner jeg klare svar på omfanget af "Hjertet af Djursland". Både den fysiske rækkevidde, hvor vi jo kun ved, at området 1,2 km udenfor kommuneplanrammen for turisme stadig er omfattet af "Hjertet af Djursland". Hvor meget længere væk skal vi?

Jeg mangler også svar på, hvad "Hjertet af Djursland" betyder. Her ved vi nu, at der ikke kan være et stort biogasanlæg, men hvad med en ny stald eller et nyt maskinhus eller noget helt tredje? Det bliver vi nødt til at få nogle tydelige svar på.

Leverandørforeningen, der jo repræsenterer landbruget, afholder generalforsamling den 19. marts i Følle, hvor Steffen Thorsen kommer på besøg, så man i fællesskab kan drøfte den situation, som Syddjurs Kommunes beslutning har medført. Herfra skal lyde en opfordring til fortsat at bakke talstærkt op om leverandørforeningen og møde op på deres generalforsamling, for det er min klare overbevisning, at landbruget fortsat har brug for et fælles biogasanlæg centralt på Djursland.

CO2-udledning fra husdyrproduktionen:

Et tredje og meget væsentligt indsatsområde er at få reduceret CO2-udledningen fra husdyrproduktionen, hvor landbrugets samlede udledning udgør op mod 38%.

Her har mælkeproduktionen en særlig udfordring, idet mælkeproduktionen udgør den største del af denne udledning.

Køer er født med fire maver og skal drøvtygge deres foder, og det op til flere gange. – De bøvser!

Nogle mener, at en CO₂-afgift kan ændre koens adfærd og andre mener, at vi blot skal boykotte oksekød. Gad vide om de samme personer også vil slippe mælk, smør og ost? Helt basale fødevarer som er helt afgørende for et menneskes ernæringstilstand.

Koen er et oldgammelt fænomen, som har sikret os gode og sunde fødevarer på et højt ernæringsniveau i tusindvis af år.

Problemet med at koen bøvser er, at dens bøvs indeholder metan. En gasart, der desværre er fire gange så belastende på CO₂-regnskabet som andre udledninger af CO₂.

Det bliver en svær opgave at reducere metanen. Der er mange, der har kastet sig ind i den opgave, og jeg håber, at der udvikles metoder, der kan hjælpe koen. Lige nu ser det ud til, at man skal satse sine penge på fodertilsætningsstoffer. Spørgsmålet er dog, hvem der skal betale, for mælkeproduktionen ser ikke ud til at kunne bære denne ekstraomkostning.

For to uger siden udkom Svarer-udvalget med sin rapport med tre forskellige beregningsmodeller på en CO₂-afgift. Der forestår nu et politisk arbejde, der starter med en forhandling i den grønne trepart. Herefter skal folketinget vedtage en CO₂-afgift på landbruget.

Det oprindelige politiske oplæg til Svarer-udvalget var, at en afgift skal gå ubeskåret tilbage til landbruget og at den ikke må koste arbejdspladser.

At håndtere en CO₂-afgift, uden det må koste arbejdspladser, det bliver rigtig svært.

Vi bliver i den kommende tid nødt til at være tydelige omkring, at en produktion, der stille og roligt flytter til andre dele af verden, hvor miljøbelastningen er langt større pr. produceret enhed i forhold til den miljøbelastning, som de danskproducerede fødevarer bidrager med, ikke bidrager til et bedre klima – tværtimod.

At mætte verdens befolkning med den rette ernæring løses ikke ved at sænke den samlede mælkeproduktion. OECD-analyser viser stigende behov i verden for fødevarer. Vel at mærke en stigning i behovet over de kommende 10 år. Det drejer sig primært om de basale fødevarer som mælk og kød.

Lad os nu bidrage til at løse den udfordring med stigende efterspørgsel ved at producere de nødvendige fødevarer på et ordentligt fagligt grundlag og med mindst mulig miljøbelastning. Netop det som danske landmænd kan og gør.

Nye vandplaner, VP3:

Tilbage i 1980'erne fik vi den første Vandmiljøplan I, og siden da har vi så fået en II'er og en III'er. Sidenhen har vi haft Vandområdeplan I og II, og nu er nummer III også blevet vedtaget.

Målet med den første Vandmiljøplan I var at skabe bedre økologiske tilstande i åer og vandløb, men også at mindske iltsvind i de indre danske farvande. Særligt spildevand, der før i tiden løb direkte ud i åer og vandløb, er i stort omfang omdirigeret gennem moderne rensningsanlæg. Der bøvles dog stadig med overløb, der går i vores vandløb og fjorde uden forudgående rensning.

Vandmiljøplan II blev vedtaget i anden halvdel af 1990'erne, og i denne plan blev kravet til reduktion af landbrugets næringsstoffer markant øget. Denne vandmiljøplan satte for alvor skub i investeringer

og ændret forbrug af landbrugets næringsstoffer, så landbruget fik udnyttet sin anvendelse af næringsstoffer langt mere optimalt. I 2004 blev Vandmiljøplan III så vedtaget for at reducere nitratudvaskningen yderligere.

Efter vedtagelse af Vandmiljøplan I og frem til i dag har landbruget reduceret sin kvælstofudledning med op til 50%. Med de mange vandplaner har landbruget derfor bidraget væsentlig til at skabe et forbedret vandmiljø både i åer og vandløb, men så sandelig også i havmiljøet.

Til trods for det væsentlige bidrag, som landbruget har ydet for at skabe et bedre vandmiljø, så står vi nu med endnu en ny vandplan, Vandområdeplan III, der endnu engang stiller krav om, at vi landmænd skal sænke udledningen af kvælstof fra dyrkningsfladen med yderligere 13.000 tons.

Denne reduktion skal vi nå med kollektive og målrettede reguleringer, og denne gang har Miljøstyrelsen fundet Djursland som et særligt indsatsområde. Særligt med skærpede efterafgrødekrav, der allerede har virkning fra i år. Det er forbundet med store vanskeligheder rent praktisk at få opfyldt nogle af disse efterafgrødekrav, da det kalder på store og dyre sædskifteændringer.

Den største udfordring er, at den nye Vandområdeplan III går længere end EU's vandrammedirektiv. Dermed er Vandmiljøplan III rent faktisk EU-stridig. At Vandmiljøplan III er EU-stridig og dermed ulovlig har landboforeningen påpeget over for miljøministeren. Det eneste svar, miljøministeren giver, er, at Vandmiljøplan III skal genbesøges, og indtil da må vi landmænd leve med de nye skærpede regler.

Der er dog en imponerende forskel på en politiker og en menig mand. Hvis jeg ikke udfylder og indberetter gødnings- og kemiregnskaber, så vanker der omgående bøder, men hvis det offentlige vedtager en EU-stridig bestemmelse, får det ikke en her-og-nu konsekvens.

Jeg har bedt om en forklaring!

Til trods for 30 til 40 års reguleringer og vandplanlægninger med ensidig fokus på reduktion af kvælstof og fosfor er havmiljøet tilsyneladende ikke blevet bedre. Patienten er stadig syg – og alligevel anvendes den samme medicin.

Tiden er inde til, at alle faktorer, der påvirker de indre danske farvandes miljøtilstand, skal klarlægges, før vi pålægger landbruget flere krav. Jeg kan godt få øje på andre områder, som kræver en indsats. Indsats, der ligger ud over de danske grænser og som måske har større betydning for miljøtilstanden i de danske farvande end landbrugets bidrag.

Jeg har svært ved at se, at landbruget er den eneste synder i den sag.

Hele landbrugets klima- og miljøindsats er et stort emne. Et emne, der vil være i fokus i mange år frem, vil jeg tro.

I aften har jeg inviteret Søren Søndergaard til et afsluttende indlæg om det arbejde, der foregår på Axelborg omkring hele dette emne. Der bliver derfor mulighed for senere i aften at gå dybere ind i landbrugets klima- og miljøpolitik.

Europa-Parlamentets nye vedtagelse om beskyttelse af biodiversitet:

Og som kronen på værket, har Europa-Parlamentet netop vedtaget lovgivning omkring biodiversitet. Et område som også landbruget skal levere på.

Der er nok at tage fat på af landbrugspolitiske udfordringer i den kommende tid.

Kommunerne

Det er landbrugets og landboforeningens ønske at have et tæt og godt samarbejde med de to kommuner på Djursland, og helt overordnet er det også tilfældet. Landboforeningen har også medlemmer, der er bosat i Aarhus, Randers og Favrskov Kommuner. Samarbejdet med disse kommuner sker i et tæt samarbejde med Landboforeningen Kronjylland.

For Aarhus Kommune er der som noget nyt etableret et særligt Aarhus Udvalg, hvor repræsentanter fra de forskellige landboforeninger med medlemmer i Aarhus Kommune har etableret et tættere samarbejde med Aarhus Kommune for drøftelse af landbrugets forhold. Vores landboforening er repræsenteret af Niels Aage Arve, Krannestrup.

Landboforeningen har med jævne mellemrum møder med henholdsvis Nord- og Syddjurs Kommuner, hvor lokale landbrugspolitiske udfordringer bliver drøftet.

Jeg bliver generelt mødt med en god forståelse for landbrugets forhold, når vi møder kommunerne. Der er en fælles interesse for at finde gode løsninger, der gavner alle parter. Det kniber dog åbenlyst på etablering af et biogasanlæg. Her skal der findes en løsning. Det er for mig at se en bunden opgave.

Det kniber desværre fortsat også med at få afsluttet gamle ekspropriationssager for Syddjurs Kommune. Det er åbenbart en tradition, at vi på landboforeningens årlige generalforsamling skal omtale uafsluttede ekspropriationsaftaler. Der er desværre fortsat alt for mange sager. Nogle sager er så gamle, at de ejere, som kommunen eksproprierede fra, ikke engang er ejere af de pågældende ejendomme længere.

Det er ikke god forvaltningspraksis. – Få det nu løst!

Land og by

Forbrugerundersøgelser viser stor opbakning fra de danske forbrugere til dansk landbrug. Det gælder i særdeleshed på fødevarerikkerhed og troværdighed. Det er naturligvis glædeligt, men landbruget har stadig et stort behov for at give det øvrige samfund, vores medborgere, en større indsigt og forståelse for landbrugets forhold. Derfor er udvalgsarbejdet i Åbent Landbrug – Djursland vigtigt.

I flere år har der været afholdt høstmarked i Grenå. En aktivitet der også er planlagt til oktober i år. Det er blevet en tradition.

Som noget nyt fik vi i 2023 etableret et samarbejde med Hornslet Handelsstandsforening om en lokalaktivitet under titlen ”Landbruget kommer til Hornslet”.

Flere af vores landmandskolleger har åbnet dørene for deres landbrug, under konceptet ”DjurslandGården”, der igen i 2023 var velbesøgt.

Vi skylder jer en stor tak for den betydningsfulde indsats, som I yder ved at vise jeres gårde frem for offentligheden.

Også i år arrangeres der Åbent Landbrug i september. Derudover er der en lang række af forskellige aktiviteter, blandt andet samarbejde med flere folkeskoler om besøg og undervisning om landbrugets forhold.

Vores udvalg har et tæt pakket program for i år, og jeg håber, at vi opnår nogle velbesøgte og succesfulde arrangementer.

Landbrugsmessen Gl. Estrup etablerer igen en messe den 25 og 26. maj.

Vi skylder også en stor tak til alle jer frivillige, der har afsat tid til at støtte op omkring de forskellige arrangementer, som er afviklet. Jeg håber, at I igen er klar til at støtte op med hjælp i 2024. Uden jeres hjælp og engagement vil landboforeningen ikke kunne opretholde en så stor aktivitet på dette så vigtige område.

Afslutning

Jeg vil gerne slutte min beretning af med endnu en tak for det gode fremmøde i aften.

I har en stærk flok af folkevalgte såvel som ansatte, der arbejder målrettet for jeres og landboforeningens bedste interesse. Målet er at bevare en stærk landboforening, der kan understøtte jeres landbrug bedst muligt - fagligt såvel som i landbrugspolitiske forhold.

Og sidst men ikke mindst en tak til Rikke og Hans-Henrik, der som sædvanlig har været en uvurderlig hjælp for mig.

Tak for ordet

Hans Gæmelke